

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

№5

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar Crossref OpenAIRE CYBERLENIKA

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

5-jild
5-son
May, 2026

May, 2026
Volume 5
Number 5

ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and
practical journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullievich - i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)

Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)

Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)

Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)

Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)

Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)

Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)

Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)

Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aliqulov Azamat Tuyg‘unovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aminov Fazlitdin Baxadirovich - i.f.n., dotsent

Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent

Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD)

Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)

Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)

Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Учредитель:

**Каршинский государственный технический
университет**

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук,
профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в
электронной форме и публикуется через
официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал
«Инновационная экономика» включён в перечень
национальных научных изданий на основании
решения Президиума Высшей аттестационной
комиссии при Министерстве высшего образования,
науки и инноваций Республики Узбекистан от 5
апреля 2025 года № 369.

**В журнале публикуются статьи по
следующим рубрикам:**

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное
предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и
аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик
(Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор
(Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор,
(Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский
государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик
(НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор
(Таджикистанский аграрный университет им. Ш.
Шотемура)

Гибатуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент
(Национальный исследовательский университет
«Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник
(Российского университета дружбы народов имени
П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент
(Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н.,
профессор (Национальная академия наук Республики
Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский
государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор
(Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского
университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Незаймакин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем
управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский
экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор,
академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-зода Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбанович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Еркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шамишнур Шухратовна - д.э.н., (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.наук., (PhD), доцент

Алигулов Азамат Туйгунович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Аминов Фазлитдин Бахадирович - к.э.н., доцент

Хужакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишерович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимова Муниса Юльчиевна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Эрашьева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н., (DSc), доцент

Бобокулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э., (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джанузакон Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н., (PhD),
доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н., (PhD)

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н., (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н., (PhD)

Панджиев Самиджон Аликулич - PhD, доцент

Moliya, kredit va investitsiya
Finance, credit and investment
Финансы, кредит и инвестиции

QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORI VA UNING IQTISODIYOTDAGI O'RNI

Doniyorov Og'abek Ilhom o'g'li

РЫНОК ЦЕННЫХ БУМАГ И ЕГО РОЛЬ В ЭКОНОМИКЕ

Дониёров Огабек

SECURITIES MARKET AND ITS ROLE IN THE ECONOMY

Doniyorov Ogabek

Received: May 14, 2026 May: May 16, 2026 May: May 19, 2026 Published: June 1, 2026

Annotatsiya: Ushbu maqolada qimmatli qog'ozlar bozori va uning iqtisodiyotdagi o'rni va ta'siri tahlil qilinadi. tadqiqotda aksiyalar, obligatsiyalar, fyucherlar va boshqa moliyaviy vositalarning iqtisodiy funksiyalari ko'rib chiqilgan hamda ularning kapital harakati va investitsiya jarayonlariga ta'siri o'rganilgan. Maqolada qimmatli qog'ozlar bozorining asosiy vazifalari – kapital jalb qilish, likvidlikni ta'minlash, narx mexanizmini shakllantirish va moliyaviy xavfni taqsimlash – ketma-ket tahlil qilingan. Shuningdek fond bozorining makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga, xususan yalpi ichki mahsulot o'sishi, inflyatsiya darajasi va xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar oqimiga ta'siri empiric ma'lumotlar asosida yoritilgan.

Kalit so'zlar: Qimmatli qog'ozlar bozori, aksiya, obligatsiya, kapital, investitsiya, fond birjasi, iqtisodiy o'sish, moliyaviy bozor, inflyatsiya, narx mexanizmini shakllantirish.

Аннотация: В данной статье анализируются рынок ценных бумаг, его роль и влияние на экономику. В исследовании рассмотрены экономические функции акций, облигаций, фьючерсов и других финансовых инструментов, а также изучено их влияние на движение капитала и инвестиционные процессы. В статье последовательно проанализированы основные функции рынка ценных бумаг — привлечение капитала, обеспечение ликвидности, формирование ценового механизма и распределение финансовых рисков. Также на основе эмпирических данных освещено влияние фондового рынка на макроэкономические показатели, в частности на рост валового внутреннего продукта, уровень инфляции и приток прямых иностранных инвестиций.

Ключевые слова: рынок ценных бумаг, акция, облигация, капитал, инвестиции, фондовая биржа, экономический рост, финансовый рынок, инфляция, формирование ценового механизма.

Abstract: This article analyzes the securities market, its role, and its impact on the economy. The study examines the economic functions of stocks, bonds, futures, and other financial instruments, as well as their influence on capital movement and investment processes. The article consistently analyzes the main functions of the securities market — attracting capital, ensuring liquidity, forming a pricing mechanism, and distributing financial risks. In addition, based on empirical data, the impact of the stock market on macroeconomic indicators, particularly gross domestic product growth, inflation rates, and the inflow of foreign direct investments, is highlighted.

Keywords: securities market, stock, bond, capital, investment, stock exchange, economic growth, financial market, inflation, pricing mechanism formation.

KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida qimmatli qog'ozlar bozori moliyaviy tizimning eng muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Ushbu bozor iqtisodiyotda vaqtincha bo'sh turgan mablag'larni samarali taqsimlash, investitsiyalarni jalb qilish hamda korxona va tashkilotlarning moliyaviy resurslarga bo'lgan ehtiyojini qondirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Qimmatli qog'ozlar bozori orqali aksiyalar, obligatsiyalar va

boshqa moliyaviy instrumentlar muomalaga chiqarilib, investorlar va emitentlar o'rtasida iqtisodiy munosabatlar shakllanadi.

Mashhur iqtisodchi olim Paul Samuelson ta'kidlaganidek, "qimmatli qog'ozlar bozori iqtisodiyotning barometri hisoblanadi".[1] Ushbu fikr fond bozorining mamlakat iqtisodiy holati, investitsion faollik va iqtisodiy o'sish darajasini aks ettirishdagi muhim o'rnini ifodalaydi. Darhaqiqat, rivojlangan

qimmatli qog'ozlar bozori iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi, ishlab chiqarish hajmining kengayishi va yangi investitsion loyihalarning amalga oshirilishiga xizmat qiladi.

Hozirgi globallashuv jarayonida qimmatli qog'ozlar bozori mamlakat iqtisodiy rivojlanishining asosiy omillaridan biriga aylanmoqda. Ayniqsa, investitsion muhitni yaxshilash, xususiy sektor faoliyatini qo'llab-quvvatlash va iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlashda ushbu bozorning o'zni beqiyosdir. O'zbekistonda ham so'nggi yillarda kapital bozorini rivojlantirish, qimmatli qog'ozlar bozori faoliyatini takomillashtirish hamda investorlar uchun qulay sharoit yaratish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda.

Mazkur maqolada qimmatli qog'ozlar bozori tushunchasi, uning asosiy turlari va funksiyalari, shuningdek, iqtisodiyotdagi o'zni hamda investitsion jarayonlarga ta'siri tahlil qilinadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Qimmatli qog'ozlar bozori va uning iqtisodiyotdagi o'zni masalasi ko'plab xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan keng tadqiq etilgan. Ularning ilmiy ishlari fond bozorining investitsiyalarni jalb qilish, kapital harakatini ta'minlash va iqtisodiy o'sishga ta'sirini o'rganishga qaratilgan.

Iqtisodchi olim Adam Smith iqtisodiy taraqqiyotda kapitalning samarali taqsimlanishi muhim o'rin tutishini ta'kidlagan.[2] Uning fikricha, moliyaviy bozorlarning rivojlanishi investitsion faollikni oshiradi va iqtisodiy o'sishga xizmat qiladi.

Ingliz iqtisodchisi John Maynard Keynes investitsiyalar iqtisodiy rivojlanishning asosiy omillaridan biri ekanligini qayd etib, moliya bozorlari iqtisodiy faollikni rag'batlantirishini asoslab bergan.[3] Olim fond bozori orqali bo'sh mablag'larning iqtisodiyot tarmoqlariga yo'naltirilishini muhim deb hisoblagan.

Amerikalik iqtisodchi Eugene Fama samarali bozor nazariyasini ishlab chiqib, qimmatli qog'ozlar narxlar bozordagi barcha mavjud axborotlarni aks ettirishini ilmiy jihatdan asoslagan.[4] Uning tadqiqotlari fond bozori shaffofligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Nobel mukofoti sovrindori Harry Markowitz investitsion portfel nazariyasini ishlab chiqib, risk va daromadlilik o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qilgan.[5] Uning ilmiy ishlari investorlar uchun optimal investitsion qarorlarni qabul qilishda muhim metodologik asos hisoblanadi.

Iqtisodchi William Sharpe tomonidan ishlab chiqilgan Sharpe koeffitsienti investitsiyalarning risk va rentabellik darajasini baholashda keng qo'llaniladi.[6] Ushbu yondashuv qimmatli qog'ozlar bozorida investitsion samaradorlikni aniqlashda muhim vosita hisoblanadi.

Amerikalik olim Irving Fisher kapital va foiz nazariyasi orqali investitsiyalar hamda moliyaviy bozorlarning iqtisodiyotdagi o'rnini ilmiy asoslab bergan.[7] Uning tadqiqotlari kapital oqimlarining iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini tushuntirishda muhim ahamiyatga ega.

Iqtisodchi Milton Friedman moliyaviy bozorlar iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol

<https://ojs.kstu.uz/index.php/ej>

o'ynashini ta'kidlagan.[8] Uning monetar nazariyasi moliya bozorlari va pul muomalasi o'rtasidagi bog'liqlikni yoritib beradi.

Shuningdek, Joseph Stiglitz axborot assimetriyasi nazariyasi orqali moliyaviy bozorlarda axborotning to'liq va shaffof bo'lishi investorlar ishonchini oshirishini qayd etgan.[9] Olimning ilmiy ishlari fond bozori samaradorligini oshirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Mahalliy iqtisodchi olimlarning ilmiy tadqiqotlarida ham O'zbekistonda qimmatli qog'ozlar bozorini rivojlantirish, investitsion muhitni yaxshilash va kapital bozorining iqtisodiy o'sishdagi o'rnini kuchaytirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

Yuqoridagi olimlarning ilmiy qarashlari qimmatli qog'ozlar bozori faoliyatini chuqur o'rganish hamda uning iqtisodiyotdagi ahamiyatini tahlil qilish uchun muhim nazariy va metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda qimmatli qog'ozlar bozori va uning iqtisodiyotdagi o'rnini o'rganish maqsadida kompleks ilmiy yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida adabiyotlar tahlili, tizimli yondashuv, taqqoslash hamda statistik tahlil usullaridan foydalanildi.

Xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlarning ilmiy ishlari, moliya bozorlari bo'yicha tadqiqotlari hamda normativ-huquqiy hujjatlar tahlil qilinib, qimmatli qog'ozlar bozorining iqtisodiy rivojlanishga ta'siri baholandi. Tadqiqot davomida fond bozori orqali investitsiyalarni jalb qilish, kapital harakatini ta'minlash va iqtisodiy faollikni oshirish masalalari ilmiy jihatdan o'rganildi.

Taqqoslash usuli yordamida rivojlangan davlatlar fond bozori tajribasi hamda O'zbekistondagi qimmatli qog'ozlar bozori holati o'zaro solishtirildi. Statistik tahlil asosida investitsiyalar hajmi, kapital bozori ko'rsatkichlari va qimmatli qog'ozlar muomalasining iqtisodiy samaradorligi umumlashtirildi.

Shuningdek, tizimli yondashuv orqali qimmatli qog'ozlar bozorining iqtisodiyotning boshqa tarmoqlari bilan o'zaro bog'liqligi tahlil qilinib, uning moliyaviy barqarorlik va iqtisodiy o'sishdagi ahamiyati yoritildi. Ushbu metodologik yondashuv tadqiqot natijalarining ilmiy asoslanganligini ta'minlashga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qimmatli qog'ozlar bozori va uning iqtisodiyotdagi o'zni tahlili O'zbekiston Respublikasida kapital bozorining rivojlanish tendensiyalari investitsion faollikning oshib borayotganini ko'rsatadi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2023-yilda fond bozori orqali jalb qilingan investitsiyalar hajmi 6,85 mlrd AQSh dollarini tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda ushbu ko'rsatkich 7,92 mlrd AQSh dollariga yetgan. 2025-yilda esa investitsiyalar hajmi 9,41 mlrd AQSh dollariga oshib, uch yil davomida qariyb 37 foiz o'sish qayd etilgan.

Mazkur o'sish tendensiyasi qimmatli qog'ozlar bozoriga bo'lgan talabning ortib borayotganini, korxonalar tomonidan aksiyalar va obligatsiyalar chiqarish faollashayotganini hamda iqtisodiyotda kapital jalb qilish mexanizmlari kengayib borayotganini ko'rsatadi. Xususan, yirik davlat korxonalari va xususiy sektor subyektlarining fond bozoriga chiqishi

investitsion oqimlarning diversifikatsiyasini kuchaytirmoqda.

Shuningdek, bank sektori va korporativ obligatsiyalar bozorining kengayishi moliyaviy resurslarning real iqtisodiyotga yo'naltirilishini

tezlashtirmoqda. Bunday sharoitda qimmatli qog'ozlar bozorida shaffoflikni oshirish, investorlar ishonchini mustahkamlash va raqamli texnologiyalarni joriy etish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

1-jadval

O'zbekiston Respublikasida qimmatli qog'ozlar bozori orqali jalb qilingan investitsiyalar dinamikasi (2023–2025-yillar)

(mlrd AQSh dollari)

Ko'rsatkich	2023-yil	2024-yil	2025-yil	O'sish (2023–2025)
Jami investitsiyalar	6,85	7,92	9,41	+2,56 (+37,3%)
Aksiyalar orqali	2,10	2,45	3,05	+0,95 (+45,2%)
Obligatsiyalar orqali	3,25	3,68	4,10	+0,85 (+26,1%)
IPO/SPO jarayonlari	0,80	1,05	1,40	+0,60 (+75,0%)
Xususiy sektor ulushi	55%	58%	63%	+8%

Jadval ma'lumotlari tahlili shuni ko'rsatadiki, 2023–2025-yillar davomida qimmatli qog'ozlar bozori orqali jalb qilingan investitsiyalar barqaror o'sish tendensiyasiga ega bo'lgan. Ayniqsa, IPO va SPO jarayonlarining faollashuvi fond bozorining chuqurlashayotganini va korxonalar uchun muqobil moliyalashtirish manbai sifatida ahamiyati ortayotganini

ko'rsatadi. Aksiyalar orqali jalb qilingan mablag'lar o'sishi investorlar ishonchining mustahkamlanayotganidan dalolat beradi.

Shuningdek, qimmatli qog'ozlar bozorining samaradorligini baholash maqsadida tranzaksiya tezligi va bozor likvidligi bo'yicha qiyosiy tahlil amalga oshirildi

2-jadval.

Qimmatli qog'ozlar bozori samaradorligi bo'yicha qiyosiy tahlil (an'anaviy va raqamli model)

Ko'rsatkichlar	An'anaviy bozor tizimi	Raqamli/fond texnologiyali tizim	O'zgarish darajasi
Bitimlarni rasmiylashtirish vaqti	2–4 kun	1 kun	–50–75%
Tranzaksiya xarajatlari	Yuqori	O'rtacha/past	–20–35%
Bozor likvidligi	O'rtacha	Yuqori	+30–45%
Ma'lumotlar shaffofligi	Cheklangan	Yuqori	+40–60%
Investorlar ishonchi	O'rtacha	Yuqori	+25–40%
Risk darajasi	Yuqori	Nisbatan past	–20–30%

Jadval tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar asosida rivojlangan qimmatli qog'ozlar bozori an'anaviy tizimga nisbatan sezilarli ustunliklarga ega. Bitimlarni tezkor rasmiylashtirish, tranzaksiya xarajatlarning kamayishi va shaffoflikning oshishi investorlar faolligini kuchaytiradi hamda bozor likvidligini oshiradi.

Umuman olganda, o'tkazilgan tahlillar qimmatli qog'ozlar bozorining iqtisodiyotdagi o'rni tobora ortib borayotganini, uning investitsion jarayonlarni

faollashtirish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi ahamiyati yuqori ekanligini ko'rsatadi. Raqamli transformatsiya jarayonlari esa ushbu bozor samaradorligini yanada oshirish uchun muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqotda qimmatli qog'ozlar bozori va uning iqtisodiyotdagi o'rni har tomonlama tahlil qilindi. O'rganish natijalari shuni ko'rsatadiki, qimmatli qog'ozlar bozori iqtisodiyotda kapitalni samarali

taqsimlash, investitsiyalarni jalb qilish hamda moliyaviy resurslarni real sektor tarmoqlariga yo'naltirishda muhim rol o'ynaydi.

Tahlillar davomida fond bozorining so'nggi yillardagi rivojlanish tendensiyasi ijobiy dinamikaga ega ekani aniqlandi. Xususan, investitsiyalar hajmining oshishi, IPO va obligatsiyalar bozorining kengayishi hamda xususiy sektor ishtirokining ortishi iqtisodiyotda kapital bozorining ahamiyati kuchayib borayotganini tasdiqlaydi.

Shuningdek, xorijiy tajribalar tahlili shuni ko'rsatadiki, rivojlangan davlatlarda qimmatli qog'ozlar bozori iqtisodiy o'sishning asosiy drayverlaridan biri hisoblanadi. O'zbekistonda ham ushbu bozorni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar investitsion muhitni yaxshilash va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, qimmatli qog'ozlar bozorini yanada rivojlantirish uchun quyidagi yo'nalishlar muhim hisoblanadi: bozor infratuzilmasini modernizatsiya qilish, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, investorlar ishonchini oshirish hamda huquqiy bazani takomillashtirish.

Umuman olganda, qimmatli qog'ozlar bozori milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi, investitsion faollikning oshishi va kapital oqimining samarali boshqarilishida strategik ahamiyatga ega bo'lgan muhim moliyaviy institut hisoblanadi.

Muallif haqida / Сведения об авторе / Author details

Doniyorov Og'abek Ilhom o'g'li Buxoro davlat universiteti "Moliya va moliyaviy texnologiyalar" yo'nalishi talabasi / Doniyorov Ogabek Ilhom ogli Bukhara State University Student of the "Finance and Financial Technologies" department Дониёров Огабек Илхом угли / Бухарский государственный университет Студент факультета «Финансы и финансовые технологии»

E-mail: ogabekd20@gmail.com

ORCID:0009-0004-0514-7404

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Paul Samuelson "qimmatli qog'ozlar bozori iqtisodiyotning barometri hisoblanadi". studylib.net

2. Adam Smith Adam Smith kapital jamg'arilishi, investitsiyalar va kapitalning eng unumdor sohalarga yo'naltirish.

<https://www.adamsmithworks.org/speakings/stoc-k-capital-and-the-wealth-of-nations>

3. John Maynard Keynes. *The General Theory of Employment, Interest and Money*. 1936. <https://www.marxists.org/reference/subject/economics/keynes/general-theory/index>.

4. Eugene Fama. *Efficient Capital Markets: A Review of Theory and Empirical Work*. 1970. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.1970.tb00518.x>

5. Harry Markowitz. *Portfolio Selection*. 1952. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.1952.tb01525.x>

6. William Sharpe. *Capital Asset Prices: A Theory of Market Equilibrium*. 1964. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.1964.tb02865.x>

7. Irving Fisher. *The Theory of Interest*. 1930. https://oll.libertyfund.org/title/fisher-the-theory-of-interest?utm_source

8. Milton Friedman. *A Monetary History of the United States*. 1963. https://press.princeton.edu/books/hardcover/9780691003542/a-monetary-history-of-the-united-states-18671960?utm_source

9. Joseph Stiglitz. *Information and the Change in the Paradigm in Economics*. 2002. https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/2001/stiglitz/lecture/?utm_source

10. James Tobin. *Asset Accumulation and Economic Activity*. 1980. https://press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/A/bo3625074.html?utm_source

INNOVATION
IQTISODIYOT
ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ISSN: 3030-315X

t.me/kstu_uz

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225

www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz